

Demokrātiskas valsts krīze

„Pienācis laiks, kad jāmācās atšķirt “valdīt” no “pārvaldīt”... jāvalda šodien tautai, valdība drīkst tikai pārvaldīt. Tas ir tas, kas jāpanāk.”

Rūdolfs Šteiners

Demokrātijas jēdziena piemērs mums rāda, kā reiz dzīvas un veselīgas idejas, kas ietērptas atbilstošos vārdos, ar laiku atstāj šos vārdus, un tie kā tukšas čaulas, kā sava veida ideju liķi vēl ilgi, parasti pārāk ilgi, piesārņo mūsu valodu un līdz ar to arī prātus.

Vārds „demokrātija” dāsni rotā masu mediju izdevumus, skan visās politiskās runās, lai arī no pašas demokrātijas praktiski nav ne vēsts. Tautas, dēmosa, balss nozīme *de facto* ir līdzīga nullei. Ja tā kur arī paceļas, tad parasti vai nu netiek sadzirdēta aiz biezajiem valsts varas mūriem, vai, līdzīgi bumerangam, atgriežas atpakaļ šādu vai tādu represiju formā.

Kādēļ tas tā ir? Skatoties pavirši, šķiet, ka te vainīgs politiķu negodīgums un mantkārība, kas neļauj viņiem domāt par tautas vajadzībām. Šķiet, ka atliek izvirzīt „augšā” godīgākus cilvēkus, un viss uzreiz sakārtosies. Tā ir liela ilūzija, jo te darbojas kāds īpatnējs princips, ka pie „siles” arvien no jauna tiek visgodkārigākie un mantkārigākie, kuri tūlīt pēc vēlēšanām pilnībā aizmirst visus savus priekšvēlēšanu nodomus un solījumus tautai kā nebijušus? Ja mēģina izdomāt šo problēmu līdz galam, tad atklājas, ka īstā problēma ir pati centralizētās valsts iekārta, pie kuras mēs arvien vēl krampjaini turamies, lai arī tā mūsu acu priekšā nepārprotami pārvēršas par arvien despotiskāku, cilvēkiem naidīgāku varu, ir sen novecojusi, un to likumsakarīgi ir apsēduši visi iespējamie dēmoni, kuru pūliņi tiek vērsti uz to, lai aizkavētu vai vispār nepieļautu kaut nelielu pozitīvu attīstību. Mūsdienu valsts sistēmā zem demokrātijas maskas faktiski arvien vēl valda Romas impērijas gars ar tā elitāro egoismu un izvirtušo morāli. Nav nekādas jēgas kritizēt cilvēkus, kas nokļūst zem šī gara ietekmes, tikko tiek pie varas. Kamēr mēs guļam, pati sistēma konsekventi izvelk vai izstumj „augšā” tos, kuri iekšēji ir gatavi tai kalpot, un mēs tai palīdzam, arvien no jauna uzķeroties uz tukšajiem solījumiem. Faktiski neviens no tiem, kuri nokļūst šī gara ietekmes sfērā – viņa apdzīvotajā ēkā, zem viņa apsēstās simbolikas -, nespēj pretoties metodēm, ar kurām tas pakļauj cilvēkus savai gribai. Tā kā no turienes nevar gaidīt sabiedrības problēmu risinājumus. Mums tikai jāatver acis un jāierauga, ka šī situācija ir sekas tam, ka mēs visi esam krietni aizkavējušies savā apziņā.

Visu samilzušo problēmu risinājums meklējams valsts sistēmas radikālā rekonstrukcijā un, pirmām kārtām, tās decentralizācijā. Mūsdienu sabiedrības problēmas pieprasa reformas, kas rēķinātos ar atsevišķo pilngadīgo pilsoņu gara brīvību. Nekādi no valsts vadošajām struktūrām izrietoši problēmu risinājumi, kas tiek izvirzīti un realizēti aizbildniecības garā, vairs nav spējīgi atbilst reālām modernās sabiedrības vajadzībām. Ja atsevišķais pilsonis, apzinoties savas pamattiesības un pienākumus, balstoties paša spriestspējā un profesionālajā kompetencē, grib darboties noteiktā jomā un veidā, tad ne valsts birokrātija, ne politiskais vairākums

nedrīkst stāties viņam ceļā, kamēr tas ievēro citu cilvēku brīvību. Valsts pienākums nav organizēt un izvirzīt prioritātes saimniecības, medicīnas, izglītības vai kādā citā dzīves jomā, jo šodien ir svarīgi ļaut īstenoties visdažādākajām iniciatīvām, kas izriet no reāli strādājošiem un savu kompetenci pierādījušiem cilvēkiem. Pašai dzīvei jāļauj parādīt, vai tās ir dzīvotspējīgas vai nē. Tādēļ ir nepieciešams radīt iestādes, kuras darbotos pēc reālas pašpārvaldes un pašnoteikšanās principa.

Es jau dzirdu iebildumu: ja katrs darīs, ko grib, haoss ir neizbēgams. Uz to var atbildēt: lielākais haoss ir tieši pašlaik un tādēļ, ka noteikta cilvēku grupa, t.s. valdība, uzņemas organizēt un pārvaldīt visas dzīves jomas. Lai cik labi nodomi netiktu deklarēti „no augšas”, tie nesniedzas līdz reālajai dzīvei, jo šī, gluži vienkārši dāsni uzpirktā, „tautas kalpu” grupa ir neizbēgami pakļauta minētā monstra varai, kuram nebūt netraucē nedz demokrātiskie lozungi, nedz skaistie pirmsvēlēšanu solījumi, nedz rozā, oranžās, raibo lietussargu vai citas maigākas vai asiņainākas revolūcijas, viņš pats tās labprāt organizē acu aizmālēšanai. Aiz visām šīm maskām slēpjas viņa dzelzs griba, vērsta uz masu pakļaušanu un izmantošanu savās interesēs.

Savukārt, ja katrs cilvēks brīvi darbojas kādā dzīves jomā ar pilnu atbildības apziņu par savas rīcības sekām, viņš pats meklēs iespēju gūt pārskatu par vispārējo situāciju, jo pati dzīve nepārprotami rādīs, ka darbs var veikties un nest vēlamos augļus tikai tad, ja tas ir saskaņots ar citu līdzcilvēku darbu un vajadzībām. Tikai šādi var sasniegt kārtību un izvairīties no haosa. Un šāds – brīvs, patstāvīgs cilvēks nav tik viegli manipulējams, kontrolējams un determinējams kā pakļauts kādai nelielai varas turētāju grupai.

Pēdējie gadu desmiti rāda, ka cilvēce neapturami saaug kopa vienā visu pasauli aptverošā saimnieciskā organismā, kura dzīvi nosaka, no vienas puses, darba sadale, no otras, savstarpēja atkarība. Kamēr šis process attīstās stihiski, tajā lielā mērā valda nežēlīga konkurence uz sociālā taisnīguma rēķina. Līdz ar to sabiedrība nokļūst egoistiski orientētas ekonomikas spīlēs, kas vadās vienīgi pēc atsevišķu personu kapitāla pavairošanas kritērijiem. Tādēļ arī saimnieciskās krīzes risinājums rodams tās jautājumu pilnīgā nodošanā uzņēmēju, tirgotāju un patērētāju asociāciju ziņā, valstij paturot tikai juridisko funkciju: uz likumdošanas pamata ierādīt ekonomikai sociālās un ekoloģiskās robežas, sakārtot juridiskās attiecības starp cilvēkiem un cilvēku grupām atbilstoši tiesiskai apziņai, t.i., ievērojot visu partneru intereses un ieviešot jaunu, saprātīgu finanšu sistēmu, jo fakts, ka valstij trūkst naudas, ir absolūts absurds. Nauda ir cilvēku ieviests palīgīdzeklis, lai nodrošinātu jēdzīgu preču apgrozību sabiedrībā nevis cilvēkus demoralizējošs un paverdzinošs monstros, par ko tā nemanot pārvērtusies.

Jau pirms 100 gadiem civilizētajai cilvēcei tika pavērta šī brīnišķīgā iespēja pamazām, bez revolūcijām un kariem aizvietot novecojušo valsts iekārtu ar jaunu, decentralizētu, kas būtu pilna dzīvības un ļautu katram cilvēkam izdzīvot savu radošo potenciālu par labu visai sabiedrībai. Tā ir Rūdolfa Šteinera ideja par „sociālā organisma trīsdaļīgumu” - sabiedrību, kurā darbojas trīs savstarpēji neatkarīgas dzīves jomas: garīgā, juridiskā un saimnieciskā, kuras funkcionē katra pēc saviem īpašiem principiem, tieši tādēļ auglīgi papildinot un balstot cita

citū, kā vesela cilvēka organismā darbojas asinsrites, nervu-maņu un vielmaiņas sistēmas. Šī ideja toreiz netika atbilstoši izprasta, jo cilvēki nebija tai gatavi. Rezultātā virsroku ņēma, no vienas puses, abstraktās sociālistu teorijas, ar kurām izdevās aizraut proletāriešu masas, no otras, pavadinošās kapitālisma labklājības vīzijas. Tam sekoja visas 20. gadsimta traģēdijas, kā arī turpmākās krīzes un katastrofas, jo, varai arvien vairāk centralizējoties, tā arvien izteiktāk iegūst totalitāru, antihumānu raksturu. Tās mērķis ir absolūta vara, kas ļautu nelielai finanšu elitei netraucēti kontrolēt visu un katru, iekārtojot dzīvi pēc saviem egoistiskiem ieskatiem. Šis process ir sasniedzis kritisko punktu, bet neapstāsies pats no sevis. Tas attīstīsies tālāk, pārņemot arvien lielākas Zemes iedzīvotāju masas un pakļaujot to dzīvi savai varai. Tas turpināsies tik ilgi, kamēr pietiekami daudz cilvēku nebūs pamodušies, lai paveiktu sevī minēto pavērsienu no ņemošas būtnes uz dodošu, jo būtībā lielās varas kārotāji var sasniegt savu mērķi, tikai balstoties uz mūsu katra sīkajām egoistiskajām iekārēm, uz mūsu aklumu pret dzīves realitāti un labās gribas trūkumu. Bezdomīga, savas egoistiskās iekāres apmierināšanu meklējoša masa ir viegli kontrolējama, manipulējama un uzpērkama. Tā viegli ļauj sevi iemānīt totālas atkarības slazdā, pat nemanot to.

Par sociālā organisma trīsdaļīgumu var lasīt lapā PUBLIKĀCIJAS: Rūdolfš Šteiners „Būtiski sociālā jautājuma aspekti”.